

'De grote aula's en de massa studentenkoten worden overbodig'

Knack - 12 Aug. 2015
Pagina 38

Robert Stouthuysen, ex-topman van Janssen Pharmaceutica en oud-voorzitter van het Vlaams Economisch Verbond, maakt zich grote zorgen over de Vlaamse universiteiten: 'We missen de boot van de digitalisering.' Een gesprek met een disruptieve denker van 86.

Lang hoefde Robert Stouthuysen niet na te denken toen hij in 1989 in de adelstand werd verheven. Prudens futuri, geplukt uit de Oden van Horatius, zou zijn wapenspreuk worden. Een beetje misleidend, want als het over de toekomst gaat, is baron Stouthuysen allesbehalve prudent. Op zijn 86e haalt de gewezen topman van Janssen Pharmaceutica stevig uit. 'De klassieke universiteit ligt op sterven', vindt hij. De langverwachte internetrevolutie in het hoger onderwijs is bezig, elektronische kennisoverdracht wordt de norm, de nieuwe universiteit zal digitaal zijn of niet zijn. Stouthuysen hekelt de lethargie van de Vlaamse universiteitsbesturen en onderwijsinstanties die de boot dreigen te missen. Intussen lokken nieuwe spelers zoals het Amerikaanse Coursera een wereldwijde braindrain naar hun digitale leerplatforms uit, terwijl Nederlandse universiteiten zich klaarmaken om met hun elektronische aanbod Vlaamse studenten te verleiden.

Stouthuysen, jurist en bedrijfseconoom van opleiding, is vergroeid met de KU Leuven. Hij was voorzitter van het intussen afgeschafte Strategisch Comité, en bekleedde dezelfde functie in het Universitair Ziekenhuis Gasthuisberg. Als lid van de Senaat, een club van wijzen die de rector adviseert, heeft hij net een uitgebreide nota klaar over de overgang naar de digitale universiteit.

Hoe ziet de universiteit van de toekomst eruit?

ROBERT STOUTHUYSEN: Kennisoverdracht wordt radicaal anders. Studenten zullen hun leerstof in een eerste fase online verwerken. Ook de tweede fase, de begeleiding, kan goeddeels thuis gebeuren. Meerkeuzevragen, oefeningen, cases, het verloopt allemaal via chatsessies, discussieplatforms en meet-ups waar studenten elkaar feedback geven of proffen en assistenten raadplegen. Natuurlijk moeten er af en toe nog korte, kleinschalige meetings in de universiteit worden belegd, de band met de professoren zal zelfs nauwer worden. Maar de grote aula's, die worden overbodig. Net zoals het enorme aanbod aan studentenkoten. In de plaats daarvan moeten er speciale hotels komen voor studenten die een paar dagen naar de campus moeten.

Bye-bye, bruisend studentenleven!

STOUTHUYSEN: Inderdaad. Dat roept natuurlijk scherpe reacties op. Een Leuvense prof verweet me dat ik niet alleen de universiteit maar de hele stad kapot wilde maken. De horeca, de huisbazen, de middenstand, de helft van Leuven leeft van de studenten. Maar wegstijgen zal niet helpen: de digitale universiteit komt er hoe dan ook, te beginnen met de bacheloropleidingen van populaire faculteiten.

Het studentenleven draait niet alleen om kennisoverdracht, de universiteit is ook de plek waar jongeren volwassen worden. Gaat die functie verloren?

STOUTHUYSEN: Ja, maar moeten we daarom treuren? Jongeren zullen ook in de toekomst op eigen benen leren staan. De digitale universiteit maakt het veel gemakkelijker om studeren met deeltijds werken te combineren. Studenten zullen zelf een appartement huren, wellicht met het oog op hun werk. Samenwonen, lol maken met de vrienden, daar zal het echt niet aan ontbreken. Kijk liever naar de voordelen. Dankzij de digitalisering wordt het hoger onderwijs pas echt gedemocratiseerd. Want het is een fabeltje dat iedereen naar de universiteit kan. Stuur als alleenstaande ouder maar eens twee kinderen op kot: dat lukt niet. Studeren wordt niet alleen veel goedkoper en massaler, het niveau zal ook stijgen.

Legt u dat eens uit.

STOUTHUYSEN: Neem nu de bacheloropleidingen in populaire richtingen. Aula's puilen uit, onze universiteiten kunnen de toeloop niet aan. En dan zie je hoe sommige proffen nog altijd ex cathedra doceren zonder geschreven cursus. En de brave studenten maar computeren. Andere proffen doen het met een powerpointpresentatie, helaas alleen zichtbaar vanaf de eerste vijf rijen. Dat is toch niet meer van deze tijd?

Vergelijk dat eens met digitale kennisoverdracht. Virtueel of fysiek, studenten en proffen ontmoeten elkaar pas na de zelfstudiefase. Ze beheersen hun stof, waardoor ze meteen op niveau kunnen discussiëren. Dat is veel efficiënter dan de aula van de klassieke universiteit, waar studenten vooral zitten om te vernemen welke hoofdstukken van hun cursus ze al dan niet moeten blokken.

Ik meen dat universiteiten dringend naast het klassieke aanbod een parallelle, digitale poot moeten ontwikkelen. Meer dan de helft van de proffen is het daarmee eens, het is de top die niet mee wil. In de rectoraten heerst koudwatervrees. Ze beseffen allemaal wel dat de digitalisering onvermijdelijk is, maar ze bewegen niet. Het zal mijn tijd wel duren, denken ze, en als het zover is, zullen we nog wel zien. Niet slim, weet ik als gewezen bedrijfsleider. Je moet op veranderingen anticiperen, anders word je erdoor weggeveegd.

Het wemelt aan onze universiteiten van proffen die ook succes boeken als managers in dat bedrijfsleven. Vanwaar dan die lethargie?

STOUTHUYSEN: Ingebakken conservatisme. Het is nu eenmaal comfortabel als alles bij het oude blijft en iedereen op zijn plaats blijft zitten. Daarnaast zie ik twee belangrijke verklaringen. Onze universiteiten worden hoofdzakelijk per student gefinancierd. Hoe moet dat straks met al die binnen- en buitenlandse onlinestudenten? Naast de financiering is er de vrees voor de status van het wettelijk erkende diploma. Vroeger was het simpel: wie een overheidsbaan of een toekomst als arts, advocaat of notaris ambieerde, moest eerst een erkend diploma van een universiteit of hogeschool behalen. Maar wat als studenten straks een opleiding kunnen samenstellen met onlinecursussen van verschillende universiteiten? De hele wereld ligt open, ze kunnen in principe voor elk vak

de beste proffen van de beste universiteiten uitkiezen. Studenten worden meer dan ooit consumenten, of we dat nu leuk vinden of niet. Het positieve gevolg is trouwens dat er eindelijk echte concurrentie zal ontstaan, Vlaamse universiteiten zullen zich niet alleen onderling maar ook met buitenlandse universiteiten moeten meten. Ook dat kan de kwaliteit alleen maar ten goede komen.

Hoe valt zo'n digitaal opleidingstraject te controleren en te evalueren?

STOUTHUYSEN: Niet. En daarom ben ik ook geen voorstander van totale vrijheid. Opleidingen kunnen het best binnen één universiteit georganiseerd worden, al moet het mogelijk zijn om voor bepaalde vakken met partneruniversiteiten samen te werken. Er moet dringend een Europees wetgevend kader komen. De digitale vloedgolf komt uit de Verenigde Staten. Europa moet daar een antwoord op formuleren, anders worden we weggespoeld door Coursera en co. of wordt alles op Amerikaanse leest geschoeid.

Vandaar uw oproep aan Vlaams minister van Onderwijs Hilde Crevits (CD&V) om het initiatief te nemen?

STOUTHUYSEN: Inderdaad. Waar wacht de minister op om een werkgroep bijeen te roepen? Er moet allereerst een decreet komen over de financiering en de diploma's van onlinestudenten. Helaas zie ik ook op politiek vlak alleen maar apathie en desinteresse. Onbegrijpelijk. We kunnen de digitalisering niet afremmen, maar een slimme wetgeving kan ongewenste neveneffecten wel verzachten. Wat bijvoorbeeld met het Nederlands in het hoger onderwijs? Als we niet ingrijpen, blijft er straks alleen maar Engels over. En wat met verbredende vakken zoals filosofie, logica of ethiek? Maken we die verplicht, of geven we studenten de vrijheid om die vakken te weren vanuit een zuivere rendementslogica?

U bent 86 jaar. Wat drijft u om zich druk te maken over een toekomst die u misschien niet meer zult meemaken?

STOUTHUYSEN: Strategie, het voorzien en voorbereiden van de toekomst, heeft me altijd geboeid. Daarom voelde ik me zo goed bij Janssen Pharmaceutica, waar ik meer dan 40 jaar met dokter Paul Janssen heb samengewerkt. In de farma moet je wel vooruitkijken, want het duurt tien jaar voordat de research van vandaag hopelijk een resultaat oplevert.

DOOR ERIK RASPOET

Copyright © 2015 Roularta Media Group. Alle rechten voorbehouden